

Çin tarihi okuyarak verimli bir yılbaşı

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 03 Ocak 2021 22:32 -

Her insan yılbaşını bir türlü geçirir; bense televizyona bakmadım, şarap ile çay içtim ve Çin'in devrim sonrasındaki tarihini okumayı sürdürdüm. Çin'de Mao Dönemi kitabının üçte ikisi bitti, sürekli not almak zorunda kaldığım için yavaş ilerliyor. Kültür Devrimi öncesine kadar geldim ve Mao'nun ölümünden sonra yaşanan kısa parti içi mücadeleyi Deng Xiaping ve ekibinin kazanması ve büyük çizgi değişiminin nedenlerini –ayrıntılarıyla olmasa da- temel olarak kavradım.

Bu konuda daha okunması gereken metinler bulunuyor. Almanya'da Salı günü yapılacak toplantı sonucunda kapanmanın uzatılması bekleniyor. Bu durumda üniversite kütüphanesinin açılması da ay sonuna kalabilir. Önemli değil çünkü Çin'in devrim sonrası tarihiyle İngilizce başka kitaplar da almam gerekiyor ama eldekiler de az değil.

Çin Komünist Partisi içinde "iki çizgi mücadelesi" olarak adlandırılan çatışmalı süreci açık olarak görebiliyorsunuz. Önceki yazılarda da belirttiğim gibi komünist partilerinin de resmi tarihleri vardır. Bunları okumakla yetinmek eksik bilgilenme anlamına gelir. ÇKP içinde sürekli bir muhalefet grubu var; bunlar ne diyor? Bu grubun ne dediğini Maocu kesimin "yeni sağ" ya da "ülkeyi kapitalizme götürmek isteyenler" belirlemeleriyle öğrenmekle yetinmek bir şeydir, bu kesimin belgelerinden yapılan önemli alıntılarla öğrenmek başka bir şeydir. İki gruptan birisine hak verebilirsiniz veya ikisine de hak vermeyebilirsiniz, önemli olan grupları kendi belgelerinden öğrenmektir.

Bu nedenle politik bilim eğitimi almış ve Çince öğrenmiş, bu ülkeye gidip yıllarca kalmış, öğretim üyeliği yapmış insanların yazdıkları önemlidir. Mao'nun ölümünden kısa süre sonra ÇKP'nin çizgisinde yaşanan büyük değişikliğin öncelleri 1960'lı yıllarda açık olarak görülebiliyor.

Önceki bir yazıda da belirtmiştim; Çin'de parti içinde birbirine muhalif grupların kitle temeli bulunuyor ve gerektiğinde bu kitleyi karşı tarafa karşı harekete geçirebiliyorlar. SSCB'de ise –Stalin dönemi dahil- mücadele parti içinde kalır.

Çin'de devrim sonrası tarihini bir oranda da olsa öğrenmem, SBKP ve diğer sosyalist ülkeler için

Çin tarihi okuyarak verimli bir yılbaşı

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 03 Ocak 2021 22:32 -

getirilen “kitle pasifliğinin” sosyalizmde çözümlenmesi önemli nedenlerinden birisi olduğu saptamasının yanlış olduğunu görmeyi de getirdi.

Çin’de parti içindeki mücadeleye doğrudan katılan kitle hareketliliği var ama bu durum sonunda Mao çizgisinin kabul edilmesini getirmiyor.

SBKP’de Stalin döneminde özellikle 1930’lu yıllarda yapılan büyük tasfiyelerin parti içindeki çizgi mücadelesinin sonucu olduğunu düşünüyorum. Bilebildiğim kadarıyla bu konuda Çin’de olduğu gibi belgeleri içeren kitaplar bulunmuyor. Belki vardır ama ben rastlamadım. Parti içindeki mücadelenin eksenini biliyoruz: geniş bir bölgeye yayılmış da olsa tek ülkede sosyalizm kurulur mu ya da sanayileşme için hangi yol izlenecektir? Sanayileşme hızlı mı, göreceli mi olacaktır?

1930’lu yıllar ile 1960’lı yıllar birbirinden çok farklıdır. ÇKP iktidarı dış müdahaleyle yıkılma tehlikesi karşısında değildir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında sosyalist iktidarlar Avrupa’nın yarısına yayılmıştır ve SSCB’de de nükleer silahlar vardır.

ÇKP’nin konumu –yaşanılan bütün sıkıntılara rağmen- 1930’lu yıllardaki SSCB’ye göre daha rahattır. Orada sosyalizm tektir ve gelecek konusunda kimse emin değildir. Kısa süre sonra SSCB’yi hedef alan emperyalist saldırı beklenmektedir.

Bu şartlarda parti içindeki farklı çizgilerin mücadelesindeki sertlik ile Çin’deki sertlik doğal olarak farklı olacaktır.

Ek olarak, Çin’deki tartışmalarda “bu ülkede sosyalizm olur mu, olmaz mı?” tartışması yoktur. Bu tartışma SSCB pratiğiyle kapanmıştır. Çin’de parti içi taraflardan hiç birisi “dünya devriminin önceliğini” savunmamaktadır. Kimse dünya devrimine karşı değildir ama şurası bellidir: Çin gelişebildiği oranda dünya çapındaki gelişmeleri etkileyebilir.

Bu bağlamda 1930’lu yıllardaki “Stalin’in canavarlıkları” konusunun farklı yönden değerlendirilmesi gerekiyor. SBKP içindeki farklı gruplar arasındaki mücadelenin eksenini biliniyor ama bu bilgi tüm taraflar için belgelere dayansaydı daha iyi olurdu.

Çin tarihi okuyarak verimli bir yılbaşı

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 03 Ocak 2021 22:32 -

Deng Xiaoping döneminde serbest ticaret bölgeleri kurulması ve ülkenin dış yatırımlara açılması önce küçük çapta denemelerle başlıyor ve sonuca göre politika genelleştiriliyor. Aynı uygulama Mao döneminde de vardır ama farklı konularda. Mesela İleriye Doğru Büyük Atılım ya da Komün Hareketi önce küçük oranda uygulanıyor, sonra genelleştiriliyor.

Ve ne eleştiriler var?

Mao'nun "politikanın önceliği" anlayışı maddi koşulları hiçe sayarak insan eyleminin onları belirleyebileceğini düşünür. Bu küçük burjuva, maceracı bir sol sapmadır.

Eleştiri partinin önemli bazı isimlerinden geliyor.

Çin devrim tarihinde diğer bütün sosyalist ülkelerde görülen tarım sorununun neredeyse aynı biçimde yaşandığı görülüyor: küçük işletmelere dayanan köylü üretiminin kolektif üretime üstünlüğü.

1960'lı yıllarda büyük komünler hareketinin başarısızlığının sürekli ortaya çıkması ve tarım üretiminin gerilemesi nedeniyle –bir oranda ve o da büyük tartışmalarla- köylülerin küçük bir toprak parçası üzerinde üretim yapabilmeleri ve vergilendirildikten sonra kalan ürünü pazarda satabilmelerine karar veriliyor. Bu kesimin kendi işlediği topraklar tarım topraklarının yüzde 5-10'u iken, toplam tarım ürününün üçte birini sağlıyorlar. Benzer durumu Bulgaristan ile ilgili olarak hazırladığım kitapta daha ayrıntılı olarak gösterebileceğim.

Son olarak "sosyalizmde sınıf mücadelesinin sürmesi" teorisi üzerinde kısaca durmak gerekir. Bu teori Mao'nun ölümünden sonra bırakılıyor. Ek olarak, bu belirleme eksiktir çünkü sınıf mücadelesinin parti içinde de sürdüğü savunuluyor. İki çizgi mücadelesi –bu çizgilerin kendi içlerinde de farklılıklar vardır- parti içindeki sınıf mücadelesidir ve Çin özelinde her iki taraf da kitle temeline sahiptir.

Mao parti organları içinde azınlığa düştüğü oranda çabasını Çin ordusu içinde yandaş bulmaya

Çin tarihi okuyarak verimli bir yılbaşı

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 03 Ocak 2021 22:32 -

yöneltiyor (Genelkurmay Başkanı Lin Biao aracılığıyla). Kùltür Devrimi sırasında ordu da Mao'nun yanında politikaya katılacaktır.

Bu durum başka sosyalist ùlkelerde görülmez. Orada ordu, parti ne derse onu yapar, parti içindeki çatışmada taraf olmaz. Mao partiye ve hükümete karşı çağrı yaparken büyük bir güce dayanmak zorundaydı ve bu güç de ordu olacaktır.

SSCB'de 1991 yazında yaşanan darbe de bu nedenle ordu içinde yandaş bulamayacaktı.

Çin ile ilgili olarak daha okunması gereken çok şey var ama iyi gidiyor diyebilirim.